

Dolonjski list

Glasilo Osvobodilne fronte okrajev Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Trebnje

Leto II. — Stev. 14.

NOVO MESTO, 7. aprila 1951.

Izhaja tedensko

MIHA POČRVINA — španski borec;

Ljudstva Španije ni mogče premagati

Pred 15 leti je fašistični general Franko, podprt od nacistične Nemčije in fašistične Italije, napadel svoje ljudstvo. Goloroko ljudstvo se je borilo proti napadalecu od julija 1936 do februarja 1939. Z vsestransko pomočjo Hitlerja in Mussolinija in najbolj reakcionarnih ter mračnih elementov z pada, je Franku po dveh in pol letih krvavih borb uspelo, da je vojaško premagal špansko republiko.

Delovni ljudje vsega sveta so borbo v Španiji spremljali z velikim zanimanjem in občudovali herojstvo ljudstva, ki se je golih rok borilo dve in pol let proti nastopajočemu fašizmu v Evropi.

Delavci iz raznih dežel Evrope in drugih delov sveta so pod najtežjimi okolnostmi prihiteli na pomoč hrabremu ljudstvu Španije, ki se ni borilo samo za svoje pravice, temveč za napredok in svobodo delovnih ljudi celega sveta.

Tudi jugoslovanski narodi so španskemu ljudstvu prihitli na pomoč. Nemalo je bilo primerov, da so se skrivaj v kreplji na tovorne ladje in po večtedenski mučni vožnji prispevali v Španijo. Nekateri prostovoljci so prepotovali vse evropske dežele, romali iz zapora v zapor in po dolgih mesecih končno prišli v Španijo. Sovražniki španske republike so bili povsed na delu, da bi zagotovili generalu Franku zmago nad republiko, nad španskim ljudstvom.

Nikoli ne bomo mogli pozabiti toplih tovariskih sprejemov španskega ljudstva po mestih in vaseh, ki smo jih doživeli prostovoljci mednarodnih brigad.

General Franko je takrat vojaško zmagal, ni pa premagal volje in duha španskega ljudstva. Dvanajst let se že bore španski rodoljubi proti krvavemu režimu generala Franka in proti izdajalcem iz vrst delavskega razreda, ki so krivi, da ob razpadu fašizma v Nemčiji in Italiji ni razpadel tudi fašistični sistem v Spaniji.

Takšnega ljudstva kakor je špansko, ni mogče pokoriti z nobenim orožjem. Najboljši dokaz za to so velikanske stavke, ki so pred tedni zajele v Barceloni čez 400.000 delavcev in nameščencev sredi najhujšega frankovskega režima.

Strojni park in delavnice zadružnega sklada bodo v veliko pomoč zadružnemu sektorju

Zadružni sklad pri OLO Novo mesto bo s strojnimi parkom in raznimi delavnicami, ki se sedaj organizirajo, v veliko pomoč zadružništvu v celotnem okraju. Že dosedaj razpolaga podjetje s štirimi traktorji s prikolicami, dvema motorima kosilnicama, enim snopoveznikom, 10 mlatilnicami in z raznimi drugimi stroji. Stroji so razporejeni na sektorje, tako da so zadružam in zadružnim ekonomijam vedno na razpolago. V kratkem nameravajo kupiti še en traktor.

Za popravilo strojev imajo mehanično delavnico v Straži. S prvim aprilom je začela obratovati v St. Jerneju pod vodstvom podjetja mizarška delavnica, ki bo izdelovala za zadruge predvsem mizarške izdelke, ki so potrebni pri kapitalnih izgradnjah. Poleg mizarške delavnice je urejena tudi kolašarska delavnica. V načrtu imajo še kovaško delavnico, s čimer bo zadružnikom zelo ustrezeno. V Dolnji Straži stoji že več let opuščena poljska opekarna, ki je svoječasno dajala najboljšo opeko. Podjetje se pogaja z lastnikom zaradi prevzema in obnovne opekarne. Kaže, da bo tudi ta opekarna začela obratovati že v prvih polovici aprila. Poleg prvovrstne zidne opeke (za dimnike in podobno) bodo izdelovali tudi strešno opeko.

Podjetje ima še precejšnje težave s kreditom, vendar pa posamezne zadruge že spoznavajo koristi, ki jih bodo imele od dobro organiziranih delavnic, obratov in strojnego parka ter so priskočile podjetju na pomoč, dokler ne bo dobilo potrebnih kreditov. Zaradi boljšega izkorisčanja strojnega parka in delavnice je zaenkrat še potrebno, da je oboje pod nadzorstvom podjetja. Ko pa se bodo posamezne zadruge razširile in okrepile, bodo delavnice in strojni park prišle pod neposredno upravljanje samih zadrag. (p.)

Vse naročnike opozarjam na objavo na 4. strani

... Danes je ni stvari, ki bi jo moralo naše vodstvo skriveni pred delovnimi množicami, pred javnostjo, iz strahu, da je množice ne bi odobravale, všeči tudi tajnosti, ki pa jih moramo skrivati, da ne bi koristile našim zunanjim soražnikom, kakor je to dejal tovarš Tito v svojem utemeljevanju proračuna za narodno obrambo. To pomeni, da ni nobenega dvoma, da v vseh vprašanjih našega državnega vodstva, ki se nanašajo bodisi na gospodarstvo bodisi na notranja in zunanjna politična vprašanja, more priti do soglasja ogromne večine naših delovnih množic. Zato bi bilo tem manj razloga, da ne bi pripustili naših delovnih množic k neposrednemu sodelovanju pri upravi in izvajanju teh načelnih sklepov, v čemer je bistvo socialistične demokracije ...

Miha Marinko

„Zdaj šele vidimo, kako lepa je naša tovarna ...“**Na obisku pri novomeških tekstilcih**

Tam, kjer so pred nekaj leti še skakali po travnikih nad bregom Krke v Bršljinu otroci, stoji ponosna tekstilna tovarna. To ve marsikdo, manj pa jih je, ki bi vedeli, da je ta, po osvoboditvi zgrajena tovarna ena najbolj modernih tekstilnih tovarn v Sloveniji. Mnogi tudi še ne vedo, da ima ta tovarna najbolj higienične prostore, da je ena najmlajših tovarn volnarske stroke in da ima sorazmerno najmanj strokovnega kadra. V njej dela skoraj 95 odstotkov pričlenih delavcev, povečini kmečkih dekle, ki so pred leti pustila poljska dela in stopila za stroje. Navzite temu pa se postavlja s svojimi izdelki v prvo vrsto naših najboljših tekstilnih proizvajalcev. Se manj pa je takih, ki bi vedeli, da delajo v tekstilni tovarni izključno po brigadnem sistemu, da poznamo tekmovanje kot stalen način dela, da so letni finančni plan izpolnili s 103,3%, da so lani znižali proizvodne stroške kar za 32%, da delajo letos samo iz domačih suravn in da so njihovi izdelki navzicle teme boljši.

Podobnega naštevanja bi bilo lahko še veliko. Novomeški tekstilci ga sami sicer ne bi navajali — preskromni so, da bi govorili ali pisali o svojih uspehih. Delajo, kakor da bi bili vsi ti pomembni uspehi nekaj, kar je samoobsebi umetno. Skromnost, požrivovalnost in jasna delavska zavest — to druži trden kolektiv delavstva in uslužbenec novomeške tekstilne tovarne.

Vsek mesec razglasijo v tovarni najboljšo brigado. Za nagrado gre najboljša brigada na stroške tovarne na obisk v sorodno tekstilno tovarno po želji delavk samih. V februarju je zmagala Pirčeva brigada. Za poučni izlet so si izbrale mariborsko tovarno volnenih in vigogna izdelkov. Na pot je odšlo 11 delavk z mojstrom in obravobjem. Takole pripovedata o zanimivem izletu udeleženki Žagarjeva in Jakšetova:

... Nad vse lepo je bilo in marsikaj smo videle, kar nas je zanimalo in kar nam bo koristilo. Tovarna, ki smo si jo ogledale, je bila zgrajena že v stari Jugoslaviji. Njeni prostori so nas zelo razočarali. Tako tesno je povsed in temno, na tleh imajo cement, zračenje pa je nezadostno. Higiena v tovarni je zaradi slabih, predvojnih prostorov slab. V takih starih luknjah, ki jih je zidal izkorščevalski kapitalist, se snaga tudi težko vzdržuje.

Zdaj šele vidimo, kako lepa je naša tovarna, zgrajena po osvoboditvi. Pri nas imamo povsed parket, svetlobe dovolj, prostora okrog strojev pa toliko, da lahko tudi plešemo okoli njih. Ubogi ljudje, ki morajo delati v tako slabih prostorih, kot smo jih videle v mariborski tovarni ...

Se tole sta pripomnili dopisniku:

... Če boste kaj pisali o nas, potem zapišite, da smo zelo hvaležne vodstvu tovarne, da nam je omogočilo poučni izlet. Se posebej pa smo hvaležne tov. Lupšatu, predsedniku krajevnega odbora sindikatov tekstilcev v Mariboru, ki nas je pričakal

na postaji in bil ves čas obiska z nami. Omogočil nam je, da smo videle vse, kar nas je zanimalo. Če pa bomo kdaj še spet na izlet, pa želimo pogledati v tovarno svinjenih tkanin, najraje v Varaždin.

Novomeške tkalke so si v Mariboru ogledale še mariborski predilnicino in tkalnico ter bivošo Hutterjevo tekstilno tovarno. V predilnicini so si ogledale ves tehnološki proces predelave bombaža do tekstilnega blaga, v tekstilni tovarni pa jih je najbolj zanimala proizvodnja česanke, sukanca ter tiskanje blaga. Zelo jih je zanimal avtomatski presukovalni stroj, kateri v Novem mestu še nimajo in opravljajo to še na roke. Pred odhodom so povabilo mariborski tekstilce na obisk v Novo mesto.

Marsikaj bi bilo treba še napisati o novomeški tekstilni tovarni. Prostora je pre malo, če bi hoteli opisati požrivovalnost

posameznih tkalskih in predilskih brigad, ljubezen posameznikov do dela, voljo za tekmovanje, ki preveva delavce in nameščence tovarne in prizadevanje vseh, da bi postal podjetje še boljše.

V tovarni skrbijo poleg kakovosti blaga tudi za okus potrošnikov. Pravkar so pripravili 250 novih vzorcev blaga, ki bodo lahko zadovoljili še takoj izbirčnega potrošnika. Delavski svet, ki je v tovarni pred kratkim zasedal, je prvič potrdil bilanco za leto 1950 in sprejel načrt za leto 1951. Člani del. sveta so poleg vsega posebej podčrpeli trenutne naloge delavcev in nameščencev tovarne: vse sile za varčevanje in nadaljnjo borbo za boljšo kakovost izdelkov ter znižanje proizvodnih stroškov.

Dolenjski tekstilci so na pravi poti, da se bodo v vrsti najboljših uvrstili med prve. R. P.

Jubilej zaslужne belokranjske prosvetne de' avke

Na Vinici pri Beli krajini, v rojstnem kraju pesnika Otona Zupančiča, obhaja te dni 70 letnico rojstva zaslужne belokranjske javne delavke Poldke Bavdkove, upokojene učiteljice in znana zbirateljica belokranjskega narodnega blaga. Poldka Bavdkova je zastopnica starejše učiteljske generacije v Beli krajini, ki je utirala deželici ob Kolpi pot v lepše življenje še v času, ko je belokranjski človek bežal z rodne grude v tujino, od kodcer se je vračal v domovino le še umreli. Poldka je vrstnica in sodelavka že pokojnega in v času njegovega prosvetnega delovanja zelo popularnega viničkega učitelja Lovšina. Na njegovem pobudu se je pričela zanimati za belokranjske narodne veznine. Z dolgoletnim študijem in maličivim zbiranjem je ohranila današnjemu rodu vse prekrasne značilnosti belokranjske domače obrti, ki je po njemem prizadevanju in prizadevanju ravnatelja Boža Račiča zaslovela daleč preko meja naše domovine. Zbirka elementov belokranjske narodne veznine in njene vsestranske uporabe v domači in umetni obrti je danes bogata zbirka Poldke Bavdkove, na katero je jubilantka upravljena ponosna, saj je ta zbirka njeno življenjsko delo. Na jesenski

razstavi lokalnega gospodarstva v Beli krajini so v etnografskem oddelku, ki ga je organiziral in aranžiral ravnatelj Božo Račič, vezene Poldke Bavdkove bile med najlepšimi razstavnimi predmeti. Jubilantka je obljubila, da bo po njeni smrti zbirka prešla v last Belokranjskega muzeja v Metliku.

Jubilantki Poldki Bavdkovi, ki je zaslужen za kulturno просветno rast Bele krajine, iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in želimo, da bi še dolgo vrsto let delovala za Belo krajino, ki jo je vzljudila in ji na starost vrača: Ljubezen za ljubezen! —

Čez Težko vodo gradijo nov zelezobetonski most

Med vojno porušen most čez Težko vodo v Gotni vasi pri Novem mestu bo obnovljen. Pred kratkim so se delavci republiškega podjetja Slovenija-ceste že lotili pravljalnih del. Nov most bo iz zelezobetona, ker sedanji zasilni leseni most ne bi več dolgo vzdržal živahnega prometa na Glavni cesti med Novim mestom in Belo krajino.

Zakaj ima posestnik Florjančič več davčno osnovo, kot njegov sosed Bojanc

Posestnika Florjančič in Bojanc sta sedela v neki vasi pri Št. Petru. Za leto 1949 sta imela enako davčno osnovo, ker se je ta predpisovala za skupine davčnih zavezanec približno enakih dohodkov. Izgleda, da sta bila s to odmera oba zadovoljna, čeprav v resnici nimata enakih dohodkov, kar je pokazal obračun za leto 1950.

Posestnik Florjančič na sestanku davečnih zavezanec ni mogel takoj razumeti, da ima pri manjši površini zemlje skoraj

15.000 din več davčne osnove kot njegov sosed Bojanc z nekoliko več zemlje. Prav ta primer odmera dohodnine med dvema na videz enakima sosedoma pri ustvarjanju letnega dohodka je pokazal veliko prednost novega načina ugotavljanja dohodnine. Poglejmo primer:

Obračunski list za Florjančiča pokaže, da je v letu 1950 pridelal 1500 kg žitar. Od te količine je prodal po vezani ceni 280 kg, tako da mu je ostalo za seme, prehrano družine in prostor razpolaganje okrog 1000 kg žitaric. Vina je pridelal 1100 l, od tega prodal po vezani ceni 250 l. Od 600 kg pridelanega krompirja je oddal 100 kg. Družinska člana sta samo dva in oba sposobna za delo. Njegova davčna osnova znaša 84.000 din in je točno utemeljena.

Posestnik Bojanc ima petčlansko družino, v kateri sta dva za delo nesposobna člana. Njegov pridelek žitaric za leto 1950 je okrog 1400 kg. Od te količine je prodal po vezani ceni 260 kg; pridelek vina je enak kot pri Florjančiču, oddal pa ga je 200 l. Od 500 kg pridelanega krompirja je oddal prav toliko kot Florjančič, se pravi 100 kg. Davčna komisija je naračunala Bojancu 70.000 din davčne osnove.

Primer nam pokaže, da je davčna komisija krajevnega ljudskega odbora postopala vedenje. Pri odmeri dohodnine je upoštevala vse pogoje posameznega davčnega zavezanca, ki vplivajo na zvišanje ali znižanje davčne osnove. Ti pogoji so: število za delo sposobnih članov gospodarstva, čisti donos posestva po posameznih vejah gospodarstva, višina prodanih količin po vezanih, to je nižjih cenah, predvsem pa količine, ki ostanejo posameznemu gospodarstvu po odračunanju potreb za seme in prehrano družine za prostor razpolaganje. Te količine se vracajo v davčno osnovo po višjih enotnih cenah. Ker so cene v prosti prodaji zelo visoke, sestavljajo glavno davčno osnovo prav ti prosti viški. (p.)

Novo mesto in Kočevje, zmagovalca v mediji stnem tekmovanju

V počastitev volitev v Ljubljansko skupščino LRS je Mestni ljudski odbor v Novem mestu napovedal tekmovanje mestom Crnomelj, Krško, Kočevje, Metlika in Trebnje v starih točkah, o čemer smo pisali 3. marca.

Po poročilih, ki smo jih prejeli od posameznih ljudskih odborov, so bili doseženi tisti rezultati:

1. Novo mesto: množičnih sestankov volivcev je bilo v mestu 21, dvoje predvolilnih zborovanj in dva sestanka širšega aktiva, skupaj torej 25 sestankov in zborovanj. Povprečna udeležba na sestankih: 80 % volilnih upravičencev.

Crnomelj: množičnih sestankov je bilo 8, dva sestanka širšega aktiva in eno zborovanje, skupno torej 11 sestankov in zborovanj.

Kočevje: množičnih sestankov so imeli 18. Povprečna udeležba 60 %.

Krško: množičnih sestankov je bilo 13, skupno 13 sestankov in zborovanj. Povprečna udeležba 65 % volilnih upravičencev.

Metlika: skupno so imeli 15 predvolilnih sestankov in zborovanj s povprečno udeležbo 75 %.

Razširitev članstva, glavna naloga OF v okraju Trebnje

Med glavnimi nalogi dela frontnih organizacij po zadnjih uspešnih volitvah šteje sekretariat okrajnega odbora OF v Trebnjem predvsem utrditev osnovnih organizacij. V tednih pred volitvami so sprejeli v članstvo OF 107 novih članov, vendar pa so v tej številki zajeti samo tisti novi člani, ki so tudi že dobili nove legitimacije. Novo prijavljene članove, ki so že bili sprejeti v OF, pa je v okraju več sto.

Velik delež za dobro politično delo pred volitvami imajo tisti vaški odbori OF, ki so v zadnjih mesecih začeli živahnemu delati. Mnogi odbori so imeli redne seje, sami so sklicevali vaške sestanke in se pogovorili s člani, pobrači so precej zaostale članarine

in tudi sicer utrjevali svoje organizacije. Med najboljšimi so bili vaški odbori OF v Sv. Križu, 6 vaških odborov v Mokronogni, ki so sprejeli 40 novih članov, VO OF Dobrnič, Čatež, Krmelj (50 novih članov), Primskovo, Sela-Sumberk, Št. Lovrenc ob Temenici in Tržišče.

Poleg razširitev vrst članstva pa čaka organizacije OF še druga važna naloga: utrditev Ljudske inšpekcijske, ki je v mnogih predelih in okrajih samo še na papirju. Po razpustitvi komisij državne kontrole na okrajnih ljudskih odborih so postale naloge grup ljudskih inšpekcijskih obširnejše in še bolj pomembne.

Metličani se pripravljajo za 27. april

Pred dnevi se je v Metliki sestal 50-članski aktiv OF. Na sestanku so kritično pregledali svoje delo in prišli do zaključka, da je bil tekmovalni načrt za 10. obletnico OF premalo stvaren. V organizacijskem delu ni bilo točno navedeno, kaj je treba storiti za povečanje članstva OF. To skrb so sedaj prevzele žene, katere tudi urejajo redno plačevanje članarine OF. Tudi za gospodarska vprašanja se aktiv OF do sedaj ni dovolj brigal. V načrtu ni bilo navedeno, pri katerih delih bodo sodelovali člani OF v letošnjem letu. Zato so sklenili, da bodo sodelovali pri zadružnih gradnjah ter pri gradnji dijaškega internata.

Kritizirali so delo ljudskega odbora, ker nekateri odborniki ne pokažejo pravega zanimanja v delu; zato tudi na zboru volivev nimajo kaj poročati. Največ dela v odboru tajnica in še dva, trije odborniki. Aktiv OF si je zadal nalogu, da bo v bodoče boljše pripravil zbole volivev. Kritično je bilo pregledano tudi delo KUD, zato ker v le-

tošnjem letu ni priredil Prešernove proslave. Posamezne sekcije KUD se sedaj pripravljajo na proslavo 10. obletnice OF. Pripravljajo godbeno sekcijo, ki bo dobila nova glasbila, pevski zbor, folklorno skupino, katera pa v svoje vrste ni pritegnila mladine kot bi bilo to potrebno, ter dramatiko skupino. V fednu OF bodo še posamezne skupine na gostovanje v Črnomelj in Gradac.

Muzejsko društvo v Metliki je imelo v planu za 27. april odpreti Belokrajski muzej. Ker bo težko dobiti prostore za muzej, bo moral aktiv OF skupno z ljudskim odborom napraviti vse potrebno, da bo dobil muzej potreblne prostore.

Zgodovinski dan OF je mladina v Metliki sprejela nalogu, da bo okrasila mestno v grobovje padlih borcev. Pripravili bodo tudi kres za predvečer 27. aprila in baki. Posamezne organizacije in ustanove bodo imele svečane seje svojih odborov. R. F.

O delu Osvobodilne fronte v Stopičah in okolici

Prebivalci Stopič in okolice so v zadnjih letih že večkrat dokazali, da hočejo z duhom časa naprej. To so pokazali z lepo udeležbo na delovnih akcijah, na dobro obiskanih sestankih, z velikim zanimanjem za izobraževalne tečaje in tudi z doka rednim izpolnjevanjem svojih gospodarskih obveznosti. Spomnimo se samo velike vreme, ki so jo pokazali leta 1948 pri začetnih delih za gradnjo zadržnega doma. Kar se je dalo napraviti s samo delovno silo, so napravili; ko pa bi morali dobiti tehnično pomoč, brez katere ni bilo mogoče nadaljevati z delom in iste niso dobili, je delo prenehalo.

Izobraževalni tečaj v zimi leta 1949-50 je bil v Stopičah najbolj obiskan. Tudi letošnjega izobraževalnega tečaja se je udeleževalo večkrat do 70 ljudi; dokaz, da si ljudje želijo znanja in napredka. Med vojno požgana šola je bila med prvimi, ki

so bile obnovljene. Danes s to šolo Stopičani niso zadovoljni. Zgraditi hočejo novo, veliko, svetlo šolo. S pravo gorjansko vztrajnostjo so se lotili dela. 15 vaških brigad se izmenoma udeležuje prostovoljnega dela pri izkopu temeljev za novo šolo. Kompanje v skali je težko brez stroja za vrtanje kamna. Obljub za kompresor imajo iz Novega mesta že precej, stroja še ne. Toda Stopičani ne čakajo in delajo kljub temu, ker imajo z obljubami že izkušnje...

Napačno bi bilo trditi, da Fronta pri teh skupnih naporih z gospodarski napredki in kulturni dvig kraja nima zasluga. Saj so prav dobri frontovci tisti, ki so povsod prvi, kadar gre za skupne interese. Posamezni frontovci dajejo pobude za razne akcije. Toda — to so pobude posameznikov, ne pa plod dobro zasnovanega dela množične borbeno organizacije. Prav v tem pa je Fronta v Stopičah mnogo premalo storila.

KMETIJSKI SVETOVALEC

Uničujmo poljske škodljivce

Poljske miši in vrane delajo veliko škodo na polju. Miši so se v zadnjih letih zelo razpasle, tako da je bil zaradi njih pridelek na marsikateri obrobski njihi zelo zmanjšan. Nič manjše škode ne delajo tudi vrane.

Ministrstvo za kmetijstvo je poskrbelo za potreben strup za miši in za vrane. Strup za miši imajo na razpolago vse kmetijske zadruge. Kot pravijo poročila, pa se kmetovalci premalo zanimajo za uničevanje poljskih miši, kar bi bilo predvsem njim samim najbolj v korist. Res je, da bo letos teh poljskih škodljivcev manj z ozirom na

mokro zimo, vendar ne bi smeli podcenjevati tudi zastrupljanja. Treba se je poslužiti razpoložljivih sredstev, da se ta škodljivec zatre. Seveda je potrebno pri akciji dobre organizacije v okviru cele vasi ali kraja, sicer ni pravega uspeha. Tu bi lahko veliko naredili tudi vaški odbori OF za dobre organizacijske priprave zastrupljanja.

Zastrupljanje vran pa je bolj kočljivo: zato so to naložo prevzele lovške družine. Za to akcijo potrebujejo lovške družine čim več kokošjih jajce. Jajca pošljajo dolčenemu strokovnjaku, ki jih pravilno za-

Ce ocenjujemo delo Fronte v Stopičah v zadnjem času, lahko rečemo, da je Fronta kot organizacija v celoti pri teh skupnih akcijah Stopičanov bolj slučajni sotnik kot pa vodja in organizator prizadevanj za gospodarski in kulturni napredek kraja.

Ce se spusti v razgovor z enim ali drugim članom odbora Fronte o delu organizacije, ti nič kaj rad o tem ne govor. Sekretar Fronte pravi, da imajo dokaj redne seje, toda udeležba je zelo majhna; odborniki baje pravijo, ce ne bi bilo obvezne oddaje, potem bi že sodelovali. Da, seveda, to je razumljivo. Ako bi bila Fronta neke vrste molzna krava, potem bi se za funkcije v organizaciji gotovo še potegovali. Ker pa je OF borbena organizacija, kar pove že njeni ime, in ker ima Fronta pred seboj cilje, ki se ne ujemajo s pobožnimi željami nekaterih posameznikov, potem je seveda takim odbornikom delo v odboru Fronte nerodno.

Nedelavnost Fronte v stopičkem sektorju se čuti zlasti med ženami in mladino. Res so žene za letošnji osmi marec s sodelovanjem mladine priredile dobro uspešno kulturno prireditve. Toda — to ni bila pobuda Fronte, pač pa žene-materje, ki je v vojni dala sinu edinca za našo svobodo, pa je kljub temu našla pot do srca žen in mater tistih, ki so padli, zapeljani po naukih vojskujočega še škofa, na nasprotni strani. Proti zaostalosti žena bi morala Fronta razviti vso svojo delavnost. Še vedno je čutiti — posebno med ženami — neko pregrajo, ki loči posamezne družine in je precejšnja ovira za večje politično delo v teh vseh. Zakaj se še danes sliši med ženami in tudi mladino, kadar je treba na volišče:

»Kaj bo ženska, ona je za kuhinjo in za delo na polju, volitve so samo za moške.«

To so posledice stare miselnosti. Ali ni bilo še nikogar, ki bi tem ženam pojasnil, da so prav tako enakovreden član človeške družbe kot moški, z istimi pravicami in dolžnostmi? To enakopravnost jim je pridobil Osvobodilna fronta.

Priprave za proslavo zgodovinske obletnice OF bodo prinesle novega poleta v delo organizacije v Stopičah in okolici.

Kaj pa v Rodinah in Sredgori

Množične organizacije v Rodinah, Sredgori in drugih vseh, ki spadajo pod KLO Taljki vrh, niso dovolj delavne. Ne bi mogli reči, da spijo kar povprek in vsi. Za razvedrilo mladine je dobro poskrbljeno, predvsem, če se ozremo v kot, kjer so Rodine! Od tam prihaja tako glasna muzika in veselje mladine, da ne moreš niti slišati, kako se člani OF pripravljajo na proslavo 10. obletnice OF. Se odborniki organizacije OF ne zavedajo pomena rojstnega dneva vstajenja našega ljudstva? Naj dokažejo z delom, da bo tudi njihov partizanski kraj dostojno proslavl veliki praznik Osvobodilne fronte!

F.

strupi in pošlje spet lovski družini. Ta jih potem razpostavi na določena mesta. Že prvi poizkus s strupom v jajcih so se odlično obnesli. Od enega pravilno nastavljenega zastrupljenega jajca je poginilo tudi do deset vran. Na poziv poverjeništva za kmetijstvo, naj vsak kmet prispeva nekaj jajce za zatiranje vran, se jih je odzvalo zelo malo. Sedaj, ko se orje, je najboljši čas za zastrupljanje vran. Vrane se najraje zbirajo na sveže preorané njivi. Če ima lovška družina na razpolago zastrupljena jajca (imetki pa mora najprej seveda zdraviti), lahko prav sedaj doseže največ uspehov. Ko so na polju zreli poljski pridelki, zastrupljanje ni tako uspešno. To je tudi edini namen teh vrstic. Upamo, da ga bodo frontovci in člani frontnih odborov tudi tako razumeli.

je bila zemljiška knjiga, zajetne knjige in zemljiškonične spise na varno. Težka mora in negotovost sta od ure do ure naraščali.

Naslednje dni — 7., 8., 9. in 10. aprila — so se večkrat oglašale sirene in označile alarne. Vse je bilo mrzlično, ljudje razburjeni. V promet je prišel nov denar, tako imenovani bankovci. Zaloge po trgovinah so se praznile. Od vseh strani so prihajale nove množice vojaščev in prostovoljnih oddelkov. Ustanavljalne so se in odhajale naprej proti Gorjancem. Na vseh obrazih pa si čitali zaskrbljenost in negotovost.

Porazne novice z bojišč o prodiranju sovražnika, o dogodkih v sosednji Hrvatski in podobno so oznanjale hitro se bližajoči splošni razsul.

Po mestu so se v tistih žalostnih dneh počasi pomikale nepregledne vrste vojaščev voz; največ je bilo mobiliziranih kmečkih voz z volovsko vprego. Opazovalce so obdajale z obupom in skrbjo. Krepke opazke so padale na račun vojaške zaostalosti in neprizadelenosti jugoslovanske vojske. Vsa zmeščjava na cestah ni obeta dobre konca.

(Nadaljevanje)

Kako je letos z odmero davkov

V teh dneh so po vseh naših krajih se stanki kmetov, ki z davčnimi komisijami primerjajo lanske dohodke. Letošnji način ugotavljanja dohodkov je še naprednejši od lanskega: za vsakega zavezanca posebej se ugotavljajo dohodki.

Sestanki so bili ponekod zelo živahni. Marsikje ljudem še ne gre v račun, da bodo morebiti utajeni dohodki prevajeni na ramena drugih. Okraji in krajevni ljudski odbori namreč dobro vedo, kakšen je narodni dohodek. Gre za to, da se te ugotovitve pravično porazdelijo. Nič koliko potov in pritožb bo odpadlo, če bodo na takih sestankih sodelovali res vsi davčni zavezanci. Sklep, sprejeti na takem sestanku, so dokončni in bo pozneje le v izrednih primerih mogoče še kaj popravljati.

Kako je s plačevanjem davkov? V novomeškem okraju je večina davkoplăčevalcev že poravnala zaostanke za leto 1950. Brez izterjave pri nekaterih »trdih« gospodarjih seveda tudi letos ne bo šlo. Saboče kakor s plačevanjem zaostankov pa je s predplačili za letos. Komaj dobra polovica je pobrana. Krajevni ljudski odbori v novomeškem okraju, prav tako pa tudi v okrajih Trebnje, Črnomelj in Kočevje vse premalo misijo na izterjevanje davkov. S tem prihajajo dosukrat sami v težave. Določen odstotek od pobranih davščin dobije namreč KLO, če pa se za te vrste državnih dohodkov ne zanimajo, se jim pa marsikje tudi zgodi, da ostanejo več mesecov brez plač.

Eden najboljših krajevnih ljudskih odborov, ki se zavedajo, da davek ni breme, temveč dolžnost, je KLO Zbure. Finančni poročevalci na KLO, toy Pirnar, je veden sodelavec odbora. Z dobrim delom in prepričevanjem med kmeti je dosegel, da okrajni ljudski odbor nima kaj opraviti pri davkoplăčevalcih vasi okoli Zbura. Davki so plačani, računi čisti.

V zadnjem času sta se popravila v plačevanju davkov tudi KLO Zagrad in Kamenc, slabo pa je v Suhi krajini. Tudi tu velja, staro ugotovitev: davke plačujejo malo kmetje skoraj popolnoma v redu, zaostanke pa imajo bogatejši davkoplăčevalci.

Taki odborniki nam niso potrebni!

Nič kolikokrat se pošteni kmetje upravičeno razburjajo nad špekulantom in skrivajočim, to je nad takimi gospodarji, ki tajijo lastne pridelke, čeprav celo vas ve, koliko je pridelal ta ali oni.

»Mi moramo oddati vse pošteno do kilograma in do litra predpisa, zato pa nekateri ne!«

Kaj naj odgovorimo takim poštencem? Samo to: da so za špekulant in malomarne že vedno pripravljeni tudi grenčka zdravila. — Kmetje v St. Petru so v glavnem oddali že precej vina lanskega pridelka. Hrastar Jože iz Dol. Grčevja pa je zatrjeval, da vina nima toliko, kolikor bi ga bilo treba prodati in da se o tem vsakdo lahko prepiča tudi v njegovem kleti. Hrastar je vedel, čemu je vabil odkupovalce na ogled kleti. Vino je skril k znaku Radoščku.

Zadostna je slika odbornika KLO St. Peter in člana zadruge Radoščka. Že v jeseni je bil pri Hrastarjevih in jih je opozoril, naj vino skrijajo; ponudil jim je nato še lastno zidanico. Delal pa je račune brez krčmarja — njegovo dvojno lice se je po kazalo v pravi luč v trenutku, ko je komisija ugotovila v njegovem zidanici skrito špekulantovo vino. Takih odbornikov ne potrebujemo, taki nam niso potrebni! Za delo na krajevnih ljudskih odborih potrebujemo poštene ljudi, ki ne bodo obremenjevali bajtarjev na račun bogatih kmetov, ali pa celo skrivali pridelke špekulantov v lastnih kleteh.

Kaj pravijo kmetje v St. Petru in Grčevju k takim odbornikom? Peter Hercog

Ali pomaga Črnomaljcem res samo graja v časopisih?

Tako se sprašuje dopisnik Dolenjskega lista, ki poroča, da je prišlo na predavanje o 400letnici slovenske knjige v Črnomlju 1e 24 ljudi...

O ljudski univerzi v Črnomlju smo letos priobčili že več vesti. Slabo spričevalo si pišejo prebivalci Črnomlja za kulturno-prosvetno in izobraževalno delo. Kje je vzrok, da jih ni na predavanja ljudski univerzi, čeprav je bilo dovolj letakov in obveščanja? Ali je mar res, da Črnomaljci samo čakajo, da bi vzel kaj popolnoma gotovega s krožnika, da pa še takrat pogledajo, ce se splača vzet?... V nekaterih belokranjskih vseh je kulturno življenje bolj razgibano kakor v okrajnem mestu in bi bilo še bolj, če bi bilo več ljudi, ki bi navdušenemu prebivalstvu pomagali in ga vodili v tem delu. V Črnomlju se prosvetni delavci trudijo, da bi ljudem nudili pravvrstna vzgojna predavanja, ljudi pa ni blizu... Ni dovolj, da znaš samo brati in pisati — človek našega časa mora značiti tudi kaj več! Na to naj pomislijo prebivalci Črnomlja ob prihodnjih predavanjih svoje ljudske univerze.

G.S.

NOVO MESTO PRÉD DESETLETJI

(Nadaljevanje)

Zivljenjsko važna zadeva je bila pred 50 leti preskrba mesta z zdravo pitno vodo. Do otvoritve vodovoda v mesecu novembra 1. 1902 je mesto dobivalo vodo iz Krke, v katero so se iztekel kanali in je bila voda vsa prej kdo zdrava. Po vodo se je hodilo tudi na takozvani »studenc« v Kandiji nad Krko pod mostom. Ta voda pa ni bila studenčica, temveč je prihajala od potoka po podzemeljski žili; ob povojnjih je Krka znila studenec, da ni bil uporaben. Da se olajša prebivalcem preskrba z vodo, so postavili na Glavnem trgu med Fichtenuovo hišo in rotovžem — velik monumentalni vodnjak iz litega železa, ki je bil izdelan 1. 1861 v fužinah na Dvoru pri Zužemberku v likarni kneza Auersperga. Vodnjak je dobival vodo iz Krke po črpalki pri mestnem mlinu. Manjši vodnjak je bil pri kavarni pod Pausserjevo hišo, ki je dobival vodo iz glavnega vodnjaka. Po mestu je bilo nekaj kapnic s strešno vodo. Stroški za vodovod so znašali 155.000 gl.; občina je prispevala 22 %.

Kdor je hotel pititi zdravo vodo iz studenca, je šel po njo ali k studencu pod Ločensko cesto nad Krko nasproti graščine Graben, ali pa k studencu »Trščak« pod sv. Ano. V Vrhovčevi ul. se je nahajalo ob šupi nasproti Fichtenuove hiše dolga korita za napajanje živine. K vodnjaku sta spadala dva rezervoarja za shrambo vode. Vodovod dobiva vodo iz Gorjancev nad Stopičami, ki pa ni studenčica, temveč voda potoka Težka voda in je ob času povodnjni kalna. Črpalka je pod Stopičami, na električni pogon.

Naši za mejami

V eni zadnjih številki Dolenjskega lista smo poročali o življenu naših koroških otrok za mejami ter prinesli nekaj odlomkov iz pisem, ki so jih pisali dolenjskim pionirjem, s katerimi so že kar lepo povezani. Nabralo se je že precejšen kup teh pisem in razglednic, na katerih pošiljajo pozdrave, fotografije svojih krajev in opisujejo, kako žive in delajo. Ker vemo, da bo tudi vas zanimalo, smo izbrali iz teh dopisov nekaj odlomkov.

Marija iz Sveten Rožu se prav pridno oglaša in je pionirki Mariji na novomeški gimnaziji te dni napisala tole: »Nas res veseli, da se tako zanimate za našo usodo in sočustvujete z nami, ker nam je to v veliko tolažbo ter nam daje pogum v naši borbi. Mogoče pa nam nekoč vendar zasije sonce svobode, da bomo združeni kot bratje in sestre v svobodni domovini.«

Nato pa opisuje svojo vas in pravi: »Sem doma v Svetnah, ki so bile v času Miklove Zale še zelo majhna vasica. Sedaj pa se je od takrat že mnogo spremeno. Leta 1900 so tukaj zgradili železnicu, ki je prerezala našo lepo vasico na dvoje. Tudi nekaj tujcev se je naselilo v našo vas, tako da valovi germanizacije butajo v to sicer skrito, a zgodovinsko vas. Moj dom je srednja kmetija, pri Serajniku, kjer je nekoč živel Mirko s svojo lepo ženo Miklovo Zalo, ki so jo ugrabili 1478 Turki... Pred nekaj dnevi je obiskal našo vas ravnatelj Hauptschule v St. Jakobu v Rožu prof. dr. L., ki se — čeprav Nemec — zanima za našo zgo-

Zamlijen Jože — Dreje:

Izpolnila sta nalogo

Že nekaj časa smo zbirali partizansko nujnost. Na Kuščanovi žagi se je zbiralo. Puške, pištote, municija, vse, kar je bilo potrebno za splošen upor, za upor, iz katerega naj bi vzkliklo lepše in boljše življene našemu človeku.

Nešteto ur smo posedali pri Ivanu nešteto je bilo razgovorov, da je zatirani kmet, omrežen v kapitalistične zanke, spoznal, da je edino borba sredstvo, s katerim bo naš delovni človek prišel preko trpljenja in naporov do lepšega in boljšega kosa kruha. Nešteto poti in stopinj je moralobi biti narejenih v snegu in blatu. Nešteto kratek je še slavček gostolev v lepi in nepozablji noči ob potoku, ko se je noge borbenega delovnega človeka namerjala k drugim, željnim spoznanju življenga in življenskih prilink.

Zaloga partizanskega bogastva se je včala in grozila, da bo svojo razsežnost prebogato razkazovala. Prišel je orožar Vid in zahteval, da pošljemo to bogastro na kraj, kjer je potrebno za našo borbo, za naše lepše in boljše življene.

Rajonski odbor je razpravljal o tem važnem vprašanju in odločil, da prepeljeta Vid in Faruk dragoceni tovor pušk in municije v mesto, ga tam preložita in oddata tja, kamor je bil namenjen in kjer so ga boriči za svobodo potrebovali nujno in brez odlašanja.

Vid je opletal okrog doma. S Farukom sta nešteto kratek premerila pot od mlina do žage in nazaj. V mislih jima je bila samo odredba rajonskega odbora: »Orožje prepeljite v mesto in ga predajta našim, ki ga bodo predali v šolsko taborišče!«

»Le kako?« je dejal Faruk, »le kako naj to opraviva? 46 pušk in municija je le

Z vodovodom je postal vodnjak na Glavnem trgu nepotreben in občina ga je propaloma maja l. 1903 prof. Pamerju za njegov rojstni kraj na Tirolskem. Odstranitev vodnjaka z mestnega trga je bil gotovo prenagajan sklep občinskega odbora, ker je vodnjak spadel k mestnim zanimivostim.

Iz mesta se je prišlo v Kandijo, ki je spadala k občini Smihel-Stopiče, največji na Kranjskem, po lesenu mostu med staro klavnicno, ležečo na dolemjem koncu klanca pri kapeli, im Cebelarjevo hišo v Kandiji, kjer je bila mitnica. Ta je pobiral mostno 4 kr. od živine. Ker je bil promet čez stari leseni most zaradi dveh ostrih klancov zelo otežkočen, je bil zgrajen med Kobetovo hišo v mestu in Kastelčeve v Kandiji nov železen most. Ministrstvo je dovolilo gradnjo mostu 7. januarja 1895. Dražba za most je bila 28. dec. 1896. Na mestni strani so podrlji Kutnerjevo in Jenknarjevo, na Kandiski strani pa Windischerjevo in Brulcevo hišo. Z deli so pričeli v septembru l. 1897. most pa je bil dogovoren in izročen protemu 23. dec. leta 1898. 15. maja 1899 so začeli podpirati stari leseni most.

Mestni uradi so imeli svoje prostore v starem, častitljivem »Rotovžu« na Glavnem trgu. To je bila mala enonadstropna hiša s stolpom in uro. Sezidan je bil l. 1720, sprejel je imel nekaj arkad. Prostorov je bilo malo in so bili zelo tesni; le mestna dvorana v prvem nadstropju je bila malo večja, pa je le s težavo sprejela pri sejah občinske odbornike.

(Se nadaljuje)

Ustanovitev ljudske univerze v Podzemlju

Na tem mestu smo že često kronistično zabeležili razne uspehe pa tudi neuspehe kulturnoprosvetnega dela v Podzemlju ob ročipi. Ko je bilo potrebo kritizirati premajhno zanimanje mladine v podzemeljskem šolskem okolišu za izobraževalne tečaje, smo odkritosno grajali, kar je bilo graje vredno. Podzemelj, ki ima danes po uvidevnosti naših prosvetnih oblasti nižjo gimnazijo in šest učiteljev, bi moral v kulturno prosvetnem oziru pomemiti vsekakor nekaj več, kakor je pokazal zadnja leta. Z zadoščenjem beležimo, da se je učiteljstvo podzemeljske šole dovolj trudilo, da bi privabilo v izobraževalni tečaj zlasti mladino, ki bi se lahko v tem tečaju izobraževala in izpopolnila pomanjkljivo znanje, za katerega je bila vsled neurejenih solskih razmer oropana v vojnem času.

Klub prizadevanju tamošnjega šolskega upravitelja pa izobraževalnega tečaja v Podzemlju ni bilo niti lansk ni letosno zimo, dasi so bili zanj dani vsi pogoji.

Da bi pa ne bili podobni tistim nergačem, ki povsod iščejo samo slabje strani podzemeljskega kulturno prosvetnega dela, z veseljem priobčujemo vest našega dopisnika, ki nam javlja, da se je mladinski aktiv v Podzemlju v zadnjih tednih le razgibal in pričel kazati večje zanimanje za kulturni napredki. Mladina se pripravlja na uprizoritev Lipahovega »Glavnega dobritka« in je sprejela načrt za dostojno proslavo desete obletnice ustanovitve OF ter se za proslavo že tudi pripravlja. A kar je najvažnejše in kar z veseljem priobčujemo, je dejstvo, da je po zaslugu podzemeljske šol. upravitevja v mlad. aktivu končno tudi v Podzemlju zaživelja. Ljudska univerza.

Odbor Ljudske univerze šteje 5 prizadevnih odbornikov iz vrst prosvetnih delavcev mladinskega aktivita LMS, krajevnega odbora OF in zastopnika krajevne organizacije ZB.

Na pobudo odbora je podzemeljska Ljudska univerza že pričela z rednimi predavanji, ki so vsak drugi torek v podzemeljski šoli. Prvo predavanje »O ameriškem kaparju in njegovem zatiranju«, ki ga je imel domači šolski upravitelj, je obiskalo zares komaj 18 ljudi, toda led je bil prebit; Ljudska univerza v Podzemlju je zaživelja. Drugo predavanje »Borba proti inšektom v naših sadovnjakih in v poljedelstvu« je imela tovarišica Dana Pavlin iz Crnomelja. To predavanje pa je obiskalo že 76 poslušalcev, ki so bili predavateljici hvaležni za njena poučna izvajanja.

Ljudski univerzi v Podzemlju želimo mnogo uspehov tudi v bodoče!

— c.

Kulturno in prosvetno delo v Predgradu

O Poljanski dolini nad Kolpo se je v naših časopisih prav malo pisalo. Velika pomankljivost je bila tudi v tem, da tukaj ni bilo narodenikov na Dolenjski list, ki ga do pred kratkim sploh nismo poznali.

Kulturno in prosvetno delo je posebno v Predgradu močno razgibano. V vašem kulturno-umetniškem društvu dela dramatska družina, folklorna grupa in pevski zbor. Veliki zaslug za razvito prosvetno delo ima Metka Študohar, ki je zbrala okoli sebe mladince in mladinke. Nastopili so že trikrat, zdaj pa pripravljajo Jurčičevega Desetega brata. Grupa je začela brez kakršne koli pomoči, danes pa že imajo oder; dvojno kulise in svetljavo so uredili, čeprav nimajo še elektrike. Tudi v okoliške vasi zaživelja Ljudska univerza.

Zenin in nevesta iz Predgrada v narodni noši

Pevski zbor, ki ga vodi požrtvovalni Jože Smalcelj, je letos naštudiral samostojen pevski koncert s sodobnimi umetnimi in narodnimi pesmimi. Za 10. obletnico ustanovitve OF pripravljajo nov spored. Folklorna grupa nima rednih vaj. Predgrajsko kolo znajo plesati vsi ljudje; večkrat pa se sestanejo in zaplesajo narodna kola in pojete pesmi.

O sporedu za proslavitev 10. obletnice ustanovitve OF še trdno molčijo, prepričani pa sem, da nas bodo za ta veliki praznik prijetno presestili.

Janez

Odlično predavanje, malo poslušalcev

Preteklo sredo je predaval na novomeški ljudski univerzi inž. Burnik Vlado iz rudnika Senovo o »Življenu rudarjev pod zemljo«. Izredno zanimivo predavanje so spremjale številne slike o načinu kopanja rud, o pogojih rudarskega dela pod zemljijo, o plinih in ognju pri kopanju premoga, predavatelj pa je nainalil tudi precej števil g o globinah znanih rudnikov doma in po svetu. Pred zaključkom je povedal marsikaj zanimivega še o rudnem bogastvu Jugoslavije.

Pričakovamo smo, da bo predavanje s tako privlačnim naslovom obiskala kakor navadno množica obiskovalcev, prišlo pa je le nekaj nad 20 odraslih in bližu 40 študentov. Vsi, ki so predavanje poslušali, so odšli iz dvorane izredno zadovoljni. Pogrešali pa smo delavce, nameščence in žene. Čudimo se skrajni nedelavnosti kulturno-prosvetnih referentov v novomeških sindikalnih podružnicah, ki navzliec prošnjam in priporočilem ne uspejo privabiti svojih članov na poučna in vzgojna predavanja ljudske univerze. V aprilu bo priredila ljudska univerza še 4 zanimiva predavanja. Ali se bodo sindikalne podružnice vsaj v tem mesecu zbudile iz spanja?

»DOLENJSKI LIST« — 3

precejšen tovor. In končno — pot, tudi ni brez straž in patrol in Talijan hodi povsod.«

»Vraga, naj bo, kar bo! Nalogo, ki sva jo dobila od rajonskega odbora, morava izpolniti. Faruk, kaj nisva potomca tistih, ki so se borili na Krškem polju pod Gubcem? Moč puntarjev je bila še veliko manjša od naše in vendar so se borili, ker je to zahteval delovni človek, ker je to zahtevala sla človeka po boljšem življenu. Oni so se borili za staro pravdo, midva pa sva delček tiste ogromne množice, ki se bori za novega človeka, za novo življeno. Zato na delo!«

Hitro je potekala noč v pripravah. Sani, zabolj, slama, konj in kaj še vse!

»Zlodej, Vid, saj nas lahko pregledajo Lahi! Majhen pogled v zabolj in končala sva borbo in končala sva najino poslanstvo. Puške morava prekriti, vsaj za prvo silo!«

Le kaj in kako bi? S čim bi prekrijal bogastro, da bi ne bilo sile? To je bilo vprašanje, ki jima je polnilo možgane. Zadnji čas je že bil, da odrineta iz vasi. Zadnji čas je bil, da izgineta očem častilcev farnega patrona sv. Jerneja, ki so vsak dan prihajali v župno cerkev na že tolkokrat izmoljene, a še nikoli uslišane molitve in prošnje.

V senici je imel Vidov brat zabolj; lepa rdeča in rumena zaboljka, sočna tako, da bi vanje ugriznil s polno slastjo. Nič ne pomaga, zaboljka bi bila res bolj primerna za mlade zobe, pa kaj, ko bi pa mladi ljudje morali umirati od krute roke okupatorja, če bi ne podil iz dneva v dan na borče zasovačnega fašista. Morajo biti za vabo! Naj bodo zaboljka za pregrinalo tistega, ki bo odločalo o samostojnosti kmečkega človeka, ki bo odločalo o do-

končni zmagi nad vsemi, ki tlačijo vse, ki razjedajo življeno delovnemu človeku!«

Z veliko previdnostjo in natančnostjo sta Vid in Faruk postavljala jabolko poleg jabolka v zabolj, prepoli orožja, in na prvi sloj jabolka še drugega in še tretjega.

Prelepa so ta jabolka, da ne bi zamakala tudi najbolj uradnega fašista,« je dejal Faruk in se široko nasmejal. Oba sta ogledovala vrste lepih sočnih zabolj in zabijala pokrov na zabolj. »Morda pa le preineva.«

Na cesti se je slišal šepet nočne patrole fašistov, ki je kdo ve kam namerila krog. Sence pušk z nasajenimi bajoneti so se plazile po zidovih hiš in se izgubile tja nekam proti Stari vasi.

»Naj bo, v imenu ljudstva in rajonskega odbora!« Pognala sta v sivo tmino zimskega jutra. Na trgu ju ustavi patrola. Papirje in kaj vozit? Vid potegne iz žepa neko listino, ki mu jo je preskrbel rajonski odbor. Z malomarno gesto pa pokaže na zabolj, iz katerega so silila zaboljka. Patrola je bila zadovoljna; pustila je voznika naprej. Pot do maharovške kapelice se je vlekla, da je ni bilo konca. Ceprav suha in zmrzlja cesta je dajala občutek, da se na sanice prijemlje blato in da zadržuje sani kljub naporu kadečega se konja. Po vasi so žajali psi; Faruk je sklenil, da ne bo imel nikdar psa, da ne bo motil ljudi, ki imajo tako važen posel kot ga imata on in njegov tovariš noči. Po hišah so se že prizigale luči in tam za vaso je prešeren fant zaukal v gluho noč. Skozi maharovško hosto je obema zastajala sapa in šele most nad osvežujočo Krko jima je sprostil stisnjene prsi in zastajajočo sapo.

»Vraga, morda bova pa le prišla brez večjih nezgod na cilj,« je dejal Faruk. »Ne hvali dneva pred večerom!« In zopet je Vid udaril po konju, ki je že ves čas tekel v lahnem diru.

(Nadaljevanje na 4. strani)

VOLK, OVCJA KOZA IN MALE STRMICE

V hriboviti vasi pri Zburah se je pojavil pred volitvami volk v ovčji koži. Trlep Jože v Mali Strmici je stric, ki je z vso vnero govoril med vaščani, da ne sme nihče na volišče. Sosedje je strašil, da bodo s tem, ko bodo volili, že prodali svojo zemljo. Makšetu je prigovarjal, naj ne gre volit, češ, da tudi on, Trlep, ne bo šel. Voliti je nevarno, tako je pridigal, ker bodo ravno na Makšetovem posestvu ustanovili zadružno ekonomijo, Makšet bo prodal pa kar cele Strmice; če bo šel na volišče. Pri delu mu je vneto pomagala Zaman Marija. Ceprav nima obvezne oddaje, vedno neumno besediči po vasi. Toda — zman sta se oba trudila...

V mraku je prišel na volišče tudi sam Trlep, ki ni hotel, da bi ga kdo prej videl. Po volitvah so se Strmčanom odprle oči. Vprašali so ga, čemu je šel volit, pa je pojasnil, da zato, ker še ni izpolnili oddaje govejega mesa za lansko leto in da mu bo takoj vol lahko ostal še nekaj časa v hlevu.

Zavedni Strmčan.

MLADINA V TREBANSKEM OKRAJU

Na nedavni okrajni mladinski konferenci v Trebnjem so izvoljeni delegati poročali o delu in ugotovili, da je v okraju zdaj 65 aktivov, v katerih je 1573 mladincev in mladink. Lani so mnogi aktivi razvili živahnko kulturno-prošvelno delo, kot n. pr. v St. Rupertu, Mokronogu, Vel. Čirniku, Starem trgu, Koreniki itd. Slabše je bilo s politično-vzgojnimi delom in študijem v mladinskih aktivih. Pionirjem so najbolj pomagali mladinci v Vel. Loki, ki so svoje mlade tovariše obdarili tudi s knjigami.

Na razne izlete je lani šlo v primorske kraje bližu 800 mladincov in mladink. Skupina 64 mladincev je bila n. pr. pet dni v Splitu, na Hvaru in druge. Mladina želi spoznati lepote naše domovine.

Prehodno zastavico za najboljše delo je prejel aktiv v St. Rupertu, ki tekmuje z vsemi organizacijami okraja v pripravah na 10. obletnico ustanovitve OF. Priznanja so prejeli aktiva Sv. Križ, Kriške rebri in sekretar aktiva Kriška reber Ivo Pirnavor.

Delegati so poročali, da je na 9 izobraževalnih tečajih v okraju 180 mladincov in mladink, kar pa je v primeri z lanskim letom malo. Zadružnikom so največ pomagali mladinci v Sv. Križu, Dobrniču in v Mokronogu. V prostovoljnem delu pa prednjačijo mladinci v rudniku Krmelj, mladina v Starem trgu in čevljarski aktiv v Mokronogu. — Mladina se je začela zanimati tudi za šah; dobro že igrajo v St. Rupertu, pa tudi v Dobrniču, Kriški rebri in aktiv na OLO.

Po razpravljanju so izvolili v okrajni komite LMS 23 članov, v revizijsko komisijo pa 3 člane. Sklepi, ki so bili nato sprejeti, so posvečeni predvsem pripravam na 10. obletnico ustanovitve OF, tekovanju za čimvečjo udeležbo na gradnji letosnjem mladinske proge Dobo—Banja Luka in na vsestransko pozivitev organizacije. V.F.

MOKRONOG

V januarju se je na pobudo dobrih mladincov ustanovil v Mokronogu mladinski pevski zbor. Mladina z veseljem hodi na vaje in je pevcev od vaje do vaje več. Pod vodstvom učiteljice Martine Pleskovičeve, ki navzlic obilini zaposlitvi vlagi mnogo truda v to delo, imajo mladinci dvakrat na teden vaje. Nastopili so doslej že na Prešernovi proslavi in 8. marca, pripravljajo pa se tudi na nove nastope.

(Nadaljevanje s 3 strani)

Spet sta se udala vsak svojim mislim, ki so razpredale vse mogoče domišljije. Faruk je premišljaval svoje kratko življenje in uvidel, da prav za prav še sploh ni začel živeti. Vid pa se je utapljal v domišljijo, kako se bo po končanih akcijah, ki tako in tako ne bodo dolgo trajale, spet vsedel za stroj in šival Sentjernejčanom nove in zakrpane oblike.

Tam nekje pod Širuškim gradom ju je ustavila fašistična patrola. Vid ni vedel ali bi pognal ali ustavil, ali pa skočil s sani in prepustil konja in puške svoji poti. Toda ostal je na saneh ko pribit. Faruk je le krepkeje stisnil za petelinu in čakal na zadnji trenutek, ko ne bo pomagal noben izgovor več. Na ustavljeni sani so posledi fašisti.

»Peljita nas v mesto!« je dejal vodja fašistične patrule. In že je šest ljudi sedelo na zaboju, prepолнем partizanskega bogastva in obenem sovrašiva do fašizma. Vid je postajalo srce vedno teže in teže. Faruk se je preselil na deski, ko da bi ga nekaj grizlo. Zadaj za njima pa se je začel laški direndaj. Saj sta pravzaprav gorovila samo dva. Vsi ostali pa so oddajali samo glasove, ki niso pomenili ne dobro, ne slabo. Faruku je šla preko možgan le ena sama misel — da ne bi kdo posegel v zabo.

Konj je dirjal po zmrzli cesti. Niti klanec, niti dolina mu nista delala ovire. Samo čimprej v mesto, samo čimprej med ljudi, med naše ljudi. Faruk se je zdrznil. Za seboj je slišal značilni šum slastno ugriznjenega jabolka. Z jekleno roko je prikel Vida.

Ceprav ni bilo nobene zime, boste mislili, da smo v Mokronogu zaspali zimsko spanje kakor polhi v znanih Ajdovskih jamah v Zapečarju. Toda ni tako! Mnogo lepega in krištnega se naredi tudi pri nas.

Praznik žena smo lepo proslavili in smo žene hvaležne učiteljicam, ki so naučile pionirke lepih nastopov. Najlepši vtis in priznanje pa je dalо ljudstvo Zvezzi borcev, ki je podarila 8. marca revnai vdovi tovariši Zornikov 5.000 dinarjev.

Odbornice AFZ so delile ameriško pomoč organizacije CARE: mleko in jajca v prahu ter sir. Razdeliti bi morale te stvari predvsem materam z otroci, vendar pa so se tu dogodile tudi nepravilnosti in je bilo slišati precej zabavljanja. Dobile so nekaj živil tudi take, ki ne spadajo v vrsto pomoči potrebnega blaga. Zadeva seveda dolgo ni ostala skrita. Na sodišču je bila Sadarjeva obsojena na plačilo 4000 din in na 6 mesecev zapora pogojno.

Pred volitvami smo popravili več važnih poti, tako v Bruni vasi, Ostrožniku, Mokronogu in drugod. Lotili smo se dela z vnmecem, nadaljevali pa po volitvah. Ze vidimo sledove našega truda: prej zapuščena pot v vas je nudila tujcu vtis, da v vasi ni nobene zdravne rolke. Danes je drugače. Poti pa bo potrebno popraviti še marsikje. V skupnosti je moč. Kdor ne verjame, naj nas posnema in po storjenem delu bo zadovoljen.

S. U.

PLANINA NAD SEMICEM

O državnih posestvih zadnje čase bolj mamo beremo, kakor da ni kaj povедati o njih. Pa ni tako — dela je vedno veliko, posebno pri naši živinoreji na Planini. Posestvo je mlado gospodarstvo, staro komaj dve leti. Ustanovljeno je bilo na pobudo okrajnega aktivista tov. Franca Koširja, sedanjega predsednika OLO Črnemelj, ki nam je vedno poudarjal, da bi lahko uvedli na Planini sodobno živinorejo. Prvo leto smo bili zaradi raznih težav kar nezadovoljni z našim delom. Danes, ko se lahko postavimo s polnimi hlevi zdrave, lepe goveje živine in več pari konj, pa smo ponosni na tovariša Koširja in naše dveletne napade. Po več mesecih ne potrebujemo veterinarja; živila zdravo uspeva in napreduje. Ludje na posestvu, predvsem živinoreci in konjarji, se trudijo, da bi navzlic lanski suši čim bolj pravilno krmili živilo. Varčujejo s se nom in z vsem drugim, kar je na posestvu.

Odslej se bomo v Dolenskem listu večkrat oglašili in seznamili prebivalce naših okrajev z našim delom. Opisali pa bomo tudi ljudi, ki črno gledajo na naš napredok, po drugi strani pa sami zahtevajo od državnega posestva pomoč, kadar jim je potrebna. J. F.

ALI JE TA VRSTA »MALIH ZIVALI« V TREBNJEM ZASCITENA?

V zadnjem času so skoraj vse trebanjske gospodinje oborožene z raznim »hladnim orožjem«, kot so metle in druge podobne priprave. To pa le takrat, kadar krmijo kuretino in prašiče ali pa če imajo opravke na dvorišču. Pa ne da bi bila ta »oborožitev« posledica vojnočrščanske propagande? Ne! Čisto praktičen in utemeljen razlog imajo živalke za to.

V Trebnjem se je v zadnjem času zaredila nova vrsta »malih živali« z dolgim, kot bič tankim repom, velikimi brkami in krogom svetlikajočimi se očmi. Gospodinje morajo z »orožjem« stati na strati dokler krmijo prašiče in kokoši, sicer jim te nadobudne živalce vse požrejo. Trdijo, da se živalce v Trebnjem tako hitro manjajo, da raste nevarnost za obstanek drugih žival-

V Trebnjem se je v zadnjem času zaredila nova vrsta »malih živali« z dolgim, kot bič tankim repom, velikimi brkami in krogom svetlikajočimi se očmi. Gospodinje morajo z »orožjem« stati na strati dokler krmijo prašiče in kokoši, sicer jim te nadobudne živalce vse požrejo. Trdijo, da se živalce v Trebnjem tako hitro manjajo, da raste nevarnost za obstanek drugih žival-

»Jabolka jedo!« Nič drugega ni spravil iz sebe. Ne mogel bi reči, ali se je Vidov obraz smejal ali so se mišice na obrazu napale od jeze, ko je obračal nazaj na zabo svoj pogled. Faruku je zamrljal:

»Preden pridejo do zadnje plasti in od krijejo našo zalogu, bomo že v mestu!«

V daljavi se je že odražal zvonili novomeški kapitlja. Na desni so se razširjale mestne hiše in iz njih se je kadil gost, siv dim. Meščani žekujoči zajutrek. Se par močnih potegljajev in sani bodo priromale na Košakovo dvorišče. Tam že čakajo druge sani, v katerih je vprenzen vranec z rdečo uzdo.

Zadaj na saneh je pričelo še živahnje razpravljanje. Faruk si je le preko ramena ogledal ta živžav. Fašisti so mu kazali, naj ustavi. Osnovnošolsko poslopje je s svojo ogromnostjo v jutranji sivini kazalo še ostudnejše lice. Z ustavljenimi sani so poskakali fašisti. Vsak je pobral še nekaj jabolk in sani so ubrale svojo pot. Še nekaj korakov in tovor mora biti na mestu.

Na Košakovem dvorišču je bilo polno ljudi. Ponedeljska sejmica jih je privabilna v mesto. Tam, kjer je bil drenj najgostejši, tam je stal vprenzen vranec z rdečo uzdo. Le s težavo je Vid zapeljal tik sani.

Z nezaupanjem sta gledala voznika, ki je malomarno sedel na deski in se razgledoval po dvorišču.

»Kaj praviš, ali je pravi? Vraga, če bova izročila bogastvo nepravemu, sva ga položila za cel rajonski odbor.«

»Kar bo, pa bo, nagovorim ga,« je dejal Faruk.

»Je mraz?«

vsem, ki do 15. aprila 1951 ne bodo imeli plačane vsaj polletne naročnine. Današnji številki prilagamo položnice za zamudnike in nove naročnike.

Naročnina za leto 1951 znaša 150 din, polletna 75. din.

Nove naročnike prosimo, da napišejo na hrbitno stran položnice „nov naročnik.“

UPRAVA

SODNA KRONIKA

KRATKOTRAJNA PREBRISANOST

Sadar Rozika, knjigovodkinja KZ v Trebnjem, je sprejela od Odkupnega podjetja več tisoč kmečkih bonov. Opazila je po prejemu, da 10.000 bonov pomotoma niso vknjižili. Začela jih je uporabljati za nabavo tečnilnega blaga. Zadeva seveda dolgo ni ostala skrita. Na sodišču je bila Sadarjeva obsojena na plačilo 4000 din in na 6 mesecev zapora pogojno.

KADAR IMA CLOVEK PREVEC FUNKCIJ

Novak Franc iz St. Lovrenca ob Temenici je sprejel vsako funkcijo. Poleg tega, da je bil upravnik pitališča, je imel še druge dolžnosti. Lani je sprejemal vagonске posiljke koruze v štrckih, ki je bila še skoraj zelenja. Ker ni bilo skladališč dovolj veliko, je koruzo shranjeval tudi pri privatnikih, vendar pa je bila koruza marsikje nametana tudi po meter visoko. Začela se je kvariti, tako da se je na 12 mestih uničilo blizu 4000 kg koruze. Res je, da uprava pitališči ni preskrbela skladališč, pa tudi samo pitališče ni bilo načrtno sezidano. Ker so v svinski kuhinji sušili tudi drva, so se ta vžgala in povzročila škodo. — Zaradi brezbriznosti je bil Novak kaznovan z mesecem dni po boljševalnega dela.

3 LETA ODVZEMA PROSTOSTI S PRISILNIM DELOM ZA 7 DOKAZANIH TATVIN IN GOLJUFIJ

Vidmar Ivan iz Šemic je mlad po letih — ima jih šele 24 —, je pa že star tat. V dobrém letu si je s tatvinami ali pa različnimi goljufijami prisvojil številne obleke, plašče, razno orodje, »sposodilo« si je dvojko v druge predmete in te preprodajal. Izdal se je za aktivista in pripovedoval ljudem, da jim ni treba voziti lesa iz gozdov na Rogu, samo da je dobil pijačo. Izdal se je tudi za organa, javnega tožilstva Novega mesta. Sodišča ga je za dokazane tatvine in ostale prekrške obsojila na 3 leta odvzema prostosti s prisilnim delom.

ZA NEDOVOLJENO OBRT — ZAPOR

Gručar Peter, posesnik na Javorovici, Zupan Janez, kmet z 12 ha zemlje na Javorovici in odbornik KLO Smarje, Ratkovič

skih četveronožcev in morda tudi samih Trebanjev.

V drugih krajih pravijo tem živalicam podgane in jih preganjajo na vse načine; v Trebnjem pa uživajo, kakor vse kaže, polno zascite. To pa najgorje zato, ker te živalice »opravijo« precej dela takoreč udarniško kar čez noč po vseh skladališčih hrane, na postaji, klavnicu pa tudi privatnih skladališč, da kmalu ne bo treba za to delo nobene druge delovne sile, če bo šlo tako naprej.

Zakaj se v Trebnjem nič ne pokrene za pokončevanje te nadloge nam ni znano. Obstaja sum, da se Trebnje mogoče želi proslaviti v svetu prav v tem, da bo postal pitališče te škodljive živali, katero po drugih krajih pokončujejo z vsemi sredstvi in spremenijo na zdravstvenih in gospodarskih razlogov.

pj.

»Za vaju je že dobro, ker imata topla ogrinja!« je dejal voznik. Vid pa mu je odgovoril:

»Treba se je bilo zanje pač pobrigati!«

Odpadla je skrb in odpadlo je nezaupanje. Voznik je stopil s sani in poprijel za zabo.

Le majhen prenos, le iz sani na sani in delo bi bilo končano. Vid in Faruk sta poprijela na zadnjem koncu in vzdignila. Začela sta, kot da bi zebelj v deski popuščal. Bleda ko zid sta se spogledala, kajti na stegnih sta občutila strupeno mrzlo želeso. Kar na petih straneh se je pokazalo partijsko bogastvo. S stegni sta tlačila cevi nazaj v zabo, toda bremena, ki ju je reševalo vozečih se fašistov, je zdaj pritisnilo na pištole. Vsi poizkusili zamen.

Mišice so popuščale in kolena so se začela nevarno treseti. Med sanmi se je prebral oklobučen karabinjer. Zdaj, zdaj bo pri saneh in končano je poslanstvo dveh, ki sta komaj pričela veliko stvar. Iz gneče kmečkih ljudi, ki so se pomenovali o vsakdanjih recih, se je izlučil Martin. Tisti Martin, ki je že lansko leto pripovedoval, kako so se dajali tam pri Dražgošah. Poprijel je in pošteno porinil.

»Drugič pa pazljivejše preglejta zabo!«

Na saneh, ki bodo odpeljale proti Mirni peči, je stal zabo.

»Hi-jot!« in oba voznika sta nadaljevala pot. Eden je že opravil svojo dolžnost, drugi šele začenja svojo službo. Vid in Faruk sta veselo poživljavajoč pognala sani po mestnih ulicah, zavedajoč se, da bo ta težko in nevarno preložljiv tovor prinesel s še mnogimi drugimi zmago, tako težko pričakovano zmago delovnemu ljudstvu.